

כארי יתנשא

בנימין בן ישי

אל מסתרי הנפש ומשבריה בדרך אל מלכות בית דוד

דרך הסרט "מלך האריות"

הקדמה:

יתכן מאוד וכך נראה שאולפני "וולט דיסני" לא כיוונו וחשבו על התכנים העמוקים הכתובים כאן אך כל המתבונן בסרט בתשומת לב, יכול להבחין ע"י דקויות קטנות, בניית פשטני של הדמויות, הנופים, והסיטואציות בכל סצנה, תכנים והתמודדויות נפשיות שעוברות על המין האנושי מראשית בריאתו; הטוב והרע בהאבקם על הנהגת העולם, יאוש ודיכאון מול אמון פנימי והכרת האדם את ערך עצמו, תפקיד השלטון וההנהגה המדינית, היחסים החברתיים בין איש לרעהו ועוד, 'שאלו הדברים הנעשים בשפלי בעלי החיים אחוזים בחוקים גדולים של טבע המציאות הכללי' (עין איה ברכות א עמ' 4).

הסרט מאוד שייך לתקופתנו, תקופת הגאולה ושיבת העם לארצו, היחסים ההדדיים בין האדם לטבע, חזרת המלכות לידיה של האומה, הבנת הגאולה כתהליך המתקדם צעד אחר צעד, הזוגיות כבסיס ליעדים הנשגבים של כל הדורות, מבט מקיף ופנימי על החיים מול התבצרות בקליפה האישית ודאגת ההישרדות 'איש תחת גפנו ותחת תאנתו' (מלכים א ה, ה), האמונה המוחלטת והודאית בגאולה עם כל ואחרי הקשיים והכשלונות, ומעל לכל: **שיבת האומה לעצמה**. שורש הצרות המשברים והיותורים הרוחניים והפיזיים של אומה את נכסיה, נובע מפגיעה פסיכולוגית בחוסן הנפשי בעקבות השואה ונוראותיה (לנתיבות ישראל א, 'וממנה יושע') מכאן איבוד הגבורה והאומץ לעמוד על יקרת נכסיו ותפקידו, האומץ הפנימי והגבורה הן מתכונות האריה והן אלו שמביאות למהפך לטובה בסוף הסרט, **מיותר לציין** שהסרט אינו מקור התכנים והמסרים אלא **רק כלי הסברתי** שבאמצעותו ניתן לחבר רחוקים אל אותם תכנים ולהראות להם שהם חקוקים וטבועים בעולם הטבעי, 'דרך הרפואה לכפירה הוא רק להרבות כלים, הסברות תכניות, המועילות לסול דרכים בשביל הסתגלות מעשית ע"פ האורות היותר עליונות' (אורות, עמ' 19) **מקורם של התכנים והרעיונות היה, ויהיה לעולם תורת ישראל שמקורה עוד בטרם נברא העולם** (ויקרא רבה יט, א) 'ולפעמים ימצאו גבורי חיל כאלה, חכמי לב, שידעו לסנן ולזכך את התוכן הפנימי, השווה בעצם, ולהביאו יפה בסגנון הישראלי הטהור ואז יהיה לברכה, כאותה הברכה שבאה בכללות על ישראל מהגרים המעולים' (אדר היקר עמ' קכב אגרות א' אגרת מג, מד) 'וכל אשר יתפתחו כוחותינו המעשיים והשכליים, בין אותם שבאו ממקור ישראל בין הדברים אשר הוברכו בנו ממיטבן של העמים המתוקנים אשר באנו עמהם במגע ובמשא, אשר בשמרנו את דרך החיים שלנו ישובו הכל להוסיף בנו כח ע"פ תכונתו והאופי שלנו האמיתי' (אגרות א, אגרת יח) 'העז הגדול הפנימי שלנו, לכשיתעורר ויתברר, לא ירא כלל משום כפירה והתיאשות, הוא לוקח יפה מכל דבר את התוך הטוב שלו, לא מפני שהוא מחדש אותו בקרבו משם, כי אם מפני שכל הטוב וכל האמת כבר נטוע הוא בכנסת ישראל פנימה... אין אנו מצטערים אם תוכל איזו תכונה של צדק

חברותי להבנות בלא שום ניצוץ של הזכרה אלוקית, מפני שאנו יודעים שעצם שאיפת הצדק, באיזו צורה שתהיה, היא בעצמה ההשפעה האלוקית היותר מאירה' (אגרות הראיה א, אגרת מד).

'בשעה שהקב"ה מסתכל בבתי עבודת כוכבים ובעובדיה היאך נתונים בשקט ובשלווה בעולם ורואה ביתו חרב ונתון בידם של עובדי כוכבים כביכול הוא מקנא ושואג ומיד השמים והארץ רועשים שנאמר (יואל ד) מציון ישאג ומירושלים יתן קולו וישראל מה היו עושין כביכול הוא מגין עליהם שנאמר וה' מחסה לעמו ד"א אריה שאג בא וראה, בית המקדש נקרא אריה שנאמר (ישעיהו כט) הוי אריאל אריאל, מלכות בית דוד נקרא אריה שנאמר (יחזקאל יט) מה אמך לביא בין אריות, ישראל נקרא אריה שנאמר (בראשית מט) גור אריה יהודה, ונבוכדנאצר נקרא אריה שנאמר (ירמיהו ד) עלה אריה מסובכו והחריב בית המקדש ונטל מלכות בית דוד' (שמות רבה כט, ט)

בתחילת הסרט כל בעלי החיים מתכנסים אל 'צוק התקווה', בהערת אגב נוכל לומר שגם ארץ ישראל נקראת: מקום התקווה' (אגרות ראיה ג, אגרת תשל"ח) 'ועיניהם של בעלי החיים נשואות אל המלך 'ארי מלך החיות' (חגיגה יג): ולא לחנם, מפני שאריה מרכז בתוכו, את מידת החסד שהיא מרכזת בתוכה את כל המדות הטובות (עין איה ברכות א, עמ' 2-3) והיא שייכת באופן מהותי למלכות (מלכים א כ, לא ישעיהו טז, ה) על כסא שלמה היו מצוירים אריות (מלכים א י, יח-כ) המלכות מרכזת בתוכה את כל הנטיות, הכוחות והגוונים שמופיעים בציבור (עין איה ברכות ב, 261), בישראל, לחיים יש מרכז שאליהם הם פונים והוא המלך וכן יהיה לעתיד לבא שלאומות תהיה נקודת מרכז שאליה הם פונים (רש"י בראשית מט, י) 'כל מה שנוגע לישראל ומהותו, אינם דברים מוגבלים בחוג פרטי, אלא הם מרוכזים בחוג מיוחד, ומשפיעים מתוך המרכז על ההיקף כולו' (אורות עמ' קנא), החיים משולים למעגל שמרכזו נמצא עם ישראל, המרכז הזה נמשל לאריה.

(מיכה ה, ז). גם למלך עצמו אין ערך בפני עצמו אלא ערכו הוא במה שהוא מחיה את הדורות הבאים, לכן מופאסה וסרבי מופיעים מיד בהתחלה עם גורם הקטן, סימבה 'כי ימלאו ימך ושכבת את אבותיך והקמותי את זרעך אחרך אשר יצא ממעין והכינותי את ממלכתו... ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך כסאך יהיה נכון עד עולם' (שמואל ב ז יב-יז) 'ומאחר שמושחין המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם שמהלכות ירושה... הניח בן קטן משמרין לו המלוכה עד שהגדיל' (רמב"ם מלכים א, ז) ההמשכיות של הדורות הבאים תופסת מקום מרכזי במלכות ישראל והיא זו שנותנת לה את נצחיותה 'לדורותם ברית עולם' (שמות לא, טז) המשפחתיות מופיעה באופן בולט אצל מופאסה ומשפחתו ולא מופיעה כלל אצל סקאר והצבועים אשר לגמרי חיים איש לבצעו ואיש אל ליטרת הבשר שלו.

בנוסף לכך רואים באופן ברור כי היסוד למלכות הוא הבית, כשמופאסה ממליך את בנו תחתיו הוא עושה זאת ביחד עם סרבי ובהמשך כשימבה ישוב למקומו, אל המלכות, הזוגיות והאהבה שלו עם נלה תהיה הבסיס לכך, לא לחנם המלכות העתידה והמיוחלת נקראת 'מלכות בית דוד' (בראשית רבה פב, ד סנהדרין כא. ועוד) וכן למשה רבנו נתגלה הקב"ה במעמד הסנה ונתן לו את חותמת הגואל רק לאחר שנשא לאשה את ציפורה (שמות ב, כא ג, ב) משיח בן דוד צומח מן היסוד הראשוני של הבית (סוטה יא: רות פרק ד). חייו של סימבה מתנהלים על מי מנוחות, הוא משחק מחוץ לבית, אפילו את שידוכו הוא לא צריך לחפש, הוא מעבר לדלת ביתו, שם חיה גורה קטנה בשם 'נלה' שתהיה כלתו לעתיד.

רפיקי מגלה שסימבה הוא המלך הבא והמלכותיות פועמת בו מעצם הווייתו ומהותו, לאורך כל הסרט, רפיקי הוא הצופן הפנימי של האמת הקבועה והיציבה שחורזת את הסרט כולו, גם אם לעיתים היא חבויה מעיני הדמויות בגלל משבריהם, זו הסיבה שהוא מתגלה תמיד בתוך העץ, כי האמת הפנימית של החיים תמיד חבויה ונסתרת 'כל דבר שהוא נסתר יש לו מעלה עליונה' (גבורות ה', פרק ט).

ערכו של סימבה לא יתחיל רק כשיגיע למלכות אלא עוד בהיותו גור צעיר 'גור אריה יהודה' (בראשית מט, ט) 'על דוד נתנבא, בתחילה גור ולבסוף אריה' (רש"י שם) עוד יותר מן המלכות עצמה חשובה ההתבשלות וההכרה הפנימית בדרך אליה, כמו דוד שמלכותו נבנית עוד בהיותו צעיר כשמואל מושח אותו (רש"י שמואל א יז, נה) 'ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה ממך לי יצא להיות מושל בישראל' (מיכה ה, א).

מופאסה מלמד את סימבה לא להתקרב אל מה 'שמעבר להרי החשך' אל בית הקברות של הפילים, כמו שלכהן הגדול אסור להיות שייך למציאות של מוות וכליון (סנהדרין יח:) וכן מורה מופאסה לבנו, שעליו להשאר בצוק התקווה ול'מעגל החיים' THE CIRCLE OF LIFE המלכות נותנת תקווה והזנה לכל רבדי החיים; 'נחני במעגלי צדק למען שמו' (תהילים כג, ג) זה תפקידו של המלך, גילוי הצדק האלוקי שבטבע, לתעל את כוחו וגבורתו כדי להחיות את כולם

וכך מופיעה המלכות בישראל, מלאת שררה, שלטון וכח אך מלאת ענווה לדעת שהיא חלק ממארג שלם, חוליה אחת בשרשרת 'כל מקום שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעיטים עצמכם לפני' (חולין פט.) מופאסה מלמד את סימבה שעליו לתפוס את מקומו במעגל החיים, במחזוריות הטבע ושעליו לכבד את כל בעלי החיים, גם הפחותים שבהם, כמו הקב"ה ש'זן את העולם כולו מקרני ראמים ועד ביצי כינים' (עבודה זרה ג.) וגם האריה עושה סעודה לכל בעלי החיים (אסתר רבה ג, ז) 'בתוך העיגולים עצמם, בתוך חוקי הוויה המוכרחים, בתוך חוקי הברזל האיתנים, שאינם משתנים בפעולתם על גוי ועל אדם יחד, הפועלים את טובם על כל הרעים, ומקדיחים בצד הבוער שלהם גם את הטובים והישרים, בתוכיות פנימיות, רק היושר הולך ופועל, הנם (העיגולים) הולכים לתכונת היושר ובשבילו' (אורות הקודש ג, עמ' כד) הטבע פועל את מעגל החיים של חוקיו העורים הפועלים כרוטינה שסובבת על צירה, אך הרב מדגיש כאן, שיש נקודה תוכית, שפועלת את היושר האלוקי כגון שכר לעושי הטוב והגמול הראוי לעושי העוולת ובחיים, הנקודה הזו היא המלכות, היא הביטוי של היושר, המוסר והצדק בחיים, הנמצא באמצע דווקא, במרכז החיים (בהרחבה: תפארת ישראל פרק יא). שיא השפל של עם ישראל מתואר בנביא כשנקודת המרכז הזו איננה; 'בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה' (שופטים כא, כה) היושר מופיע כפי ראות עיני האדם הפרטי, האגואיסטי, בעל המבט הקצר ולא כפי שהוא צריך להופיע כיושר כללי, פנימי ואלוקי.

'במקום גבורתו שם אתה מוצא ענוותנותו' (מגילה לא.) האריה הוא סמל לגבורה (אבות ה, כ מלב"ם שיר השירים ד, ח) כך בנויה מלכותו של הקב"ה שנקרא אריה (עמוס ג, ח ברכות ג. חולין נט:) 'הנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים' (מלכים א יט, יא) 'הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר' (ישעיהו ג, ב) בכוחו לחולל סופות ולהחריב ברגע את העולם אך הוא מנהיג את העולם בגבורה 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' (תהילים קמה, ט) לאריה יש כח להחריב 'שינוי שיני אריה ומלתעות לביא לו (יואל א, ו) אך הוא משתמש בו בגבורה, שהיא הכח לקחת כח אדיר ועצום ולהופיע אותו בטיפות כפי שהמציאות יכולה לקבל (תענית ב.) 'הגבורה תבא להודיע על ההשגחה המפורטת, שכל פרט ופרט בפני עצמו מוצא מקומו בערכו המיוחד... להשלים כל דבר פרטי עפ"י צביונו המיוחד לו, מתפרד כל דבר להיות לו מקום וערך בפני עצמו, זו הגבורה היא הפועלת להציב גבולות עמים, להבדיל גוי מגוי' (עולת ראייה א, עמ' רל) וזו תכונתו של האריה, שבעולם הטבע תפקידו להגן על הטריטוריה של מינו מפני פולשים בלתי רצויים, שלא תצא מגבולה וממקומה כל חיה שהיא. לעומת תפקידה של הלבאייה שהוא השגת מזון לאריות ולגורים 'ותתן טרף לביתה' (משלי לא, טו) וכן הוא תפקיד האם להזין ולהניק את ילדיה (תהילים קלא, ב ברכות לא:). סקאר אינו מתאים למלכות מכיוון שהוא מבקש אותה לשם השררה והכוחניות, 'אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנא' ובני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השנייה לא אני שאני בן ליצהר שהוא שני לעמרם והוא מינה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו' (במדבר רבה יח, ב רש"י במדבר טז, א) הוא אמנם אריה אך ללא תכונות אמיתיות של אריה, הוא לא מסוגל לתעל את כח ההנהגה לטובת בעלי החיים כפי שאדוניו שייך למשפחת בית דוד אך אינו מתאים למלוכה 'ואדוניו בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוק' (מלכים א א, ה) (האני נמצא לפני הממלכה ומי שרודף אחרי המלכות, אינו ראוי לה) (אבות א, י ו, ד סנהדרין כא:)' הוא אחשוורוש המולך – שמלך מעצמו (מגילה יא.) בנוסף לכך הוא רודף אחריה לשם עצמו, ולא לשם הממלכה 'אל ינהיג אדם עצמו ברבנות' ומי שעושה כן, מקצרין את ימיו (ברכות נה.) ולכן סקאר לא נהרג באופן טבעי אלא הצבועים שוסים בו והורגים אותו, אותם צבועים שהיו חרבו ושלוחיו להרוג את סימבה ולחסל את שושלת המלכות, הם המחסלים אותו 'העונש המגיע לו אינו ע"י סיבות חיצוניות רק יעשה לו גמול שהכינו לו ידיו בעצמו' (מלב"ם ישעיהו ג, יא) כפי שהיה אצל דוד שהורג

את גלית בחרבו שלו עצמו (שמואל א יז, נא). 'חרבם תבא בלבם' (תהילים לז, טו) ובימים שלפני בית שני בשלטון ממלכת פרס 'יתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי' (אסתר ז, י). דוד המלך לעומת אדוניהו, אינו ממליך את עצמו אלא העם ממליך אותו (שמואל ב ה, א-ג) 'אין מעמידין מלך על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור' (ברכות נה.). מופאסה מראה לסיבמה את הארץ שימלוך עליה שטחה מוגדר ע"י מגע אור השמש, המלכות שייכת באופן מהותי לאור, היחס לארץ, לאדמה הוא הבסיס ראשוני להתכוננות המלכות 'כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם' 'שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ: להעמיד להם מלך' (סנהדרין כ: בראשית יג, טו יחזקאל לז, כא-כב רות א, טז מי מרום ו, עמ' קצו) התפיסה המערבית רואה את האדם כעומד במלחמת החיים ועסוק בלהיות החזק הגובר על החלש, בפרסומת של חברת פג'ו בערוץ 2 מופיע כיתובית: 'החיים הם ג'ונגל – תהיה אריה' בעוד שגבורת האריה באמת אינה כח הגובר על כח אחר, אלא הכח המגביר את כל הכוחות האחרים (כוזרי ד, כה) ולכן הקב"ה ומלכות דוד נמשלו לאריה, וזהו מושג הגבורה באמת (מהרש"א תענית ב. ד"ה כתיב) ובאמת, בהמשך הסרט ידריך מופאסה את סימבה לכבד כל בעל חי שהוא, מקטון ועד גדול (תומר דבורה פרק ב) 'מלך בשר ודם קונה לו עבדים שיהיו זנים מפרנסים אותו אבל מי שאמר והיה העולם קונה לו עבדים והוא זן ומפרנס אותם' (ספרי עקב, פסקא ב).

כשסימבה מסתקרן לראות מה יש 'מעבר להרי החשך' ומסתבך שם, אביו מגיע להצילו ממלתעות הצבועים, וכן יעשה הוא בעצמו כשיציל את בעלי החיים משליטתו של סקאר, תכונת הגואל היא בראש ובראשונה להציל עשוק מיד עושקו, להציל את החלש מפני החזק, כמו שעושה הקב"ה 'מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו' (תפילת 'נשמת', שחרית של שבת) הוא מתעורר מעצמו להופיע את הצדק הנרמס, המדרגה הזו היא הראשונה בדרך לנבואה 'ויבאו הרועים ויגרשו ויקם משה ויושיען' (שמות ב, יז גבורות ה' פרק כ מורה נבוכים ב, מה)

לאחר שמופאסה מציל את סימבה משיני הצבועים, הוא מורה לו להביט לשמים אל הכוכבים 'ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך' (בראשית טו, ה) אצל מופאסה ומשפחתו המבט על החיים מתחיל מהרבדים האינסופיים הארוכים והעליונים שלהם, מן המקום הכי גבוה, מן השמיים שמבטאים את האינסופיות הזו (רש"י הושע ה, טו אורות עמ' קיב) כפי שהיה בתחילת הסרט כשסימבה הורם ע"י רפיקי והשמש הזורחת ומקרינה עליו, מקור האור שמחיה את עולם הצומח, מבשיל וממתיק את הפירות, הוא שמחיה את משפחתו של מופאסה 'וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה מרפא בכנפיה' (עבודה זרה ד.) לאריות יש יחסים ישירים עם הקב"ה ביחס לבעלי החיים האחרים 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון' (תהילים קד, כא-כב) כמו הלבנה המשולה למלכות בית דוד מפני שהיא מקבלת כוחה מן השמש שהיא גדולה ממנה, כך האריות בצוק התקווה מקבלות כוחם מן השמש; 'הכרת היחש של היניקה מן הכל דוקא ולא מחלקים לבדם, כאותה הצורה ההגיונית המצומצמה, היא פועלת תמיד על השקפת העולם והחיים, על הטוב המוסרי ועל תכונת הרצון שבעמקי הנפש, עד שמתגלה האמת של המהות הישותית בצורתה היותר בהירה, והיא הצורה הכללית, ואז האדם מוצא את עצמו לא דבר עומד לעצמו, לא מהות מצוי כשהוא לעצמו, אלא נצוץ קטן הזורח תמיד מאור השמש בגבורתה, וכל החיים כולם הנם נצוצים נצוצים מוזרחים מאורה זו, שתפיסתם הישותית היא רק במקור האורה. הכרה זו היא יסוד המוסר, אפילו החברתי, יסוד המדע אפילו החמרי והרציונלי, ויסוד הענוה אפילו המעשית' (אגרות הראיה ג, אגרת תשמא)

הכוכבים בסרט מבטאים את המלכים הגדולים ובישראל, אנשים גדולים משולים לכוכבים (בראשית לז, ט רש"י שמות א, א בבא בתרא ח:) כפי שמראה הקב"ה למשה את המלכים שיצאו מרות המואביה (ספרי, וזאת הברכה טז) הסצנה הזו של המבט אל הכוכבים אולי באופן סמוי מלמדת את סימבה שכשיגדל תבא תקופה בא הוא יצטרך למצא את האור בתוך החשך הגדול, בהתמודדות עם סקאר והצבועים, התכונה היסודית של מלכות בית דוד היא ההוצאה של האור מתוך החשך ולכן היא נמשלה ללבנה שמאירה דווקא בלילה (ראש השנה כה. יבמות עו. סנהדרין צג: בבא קמא לח: הקדמת הזוהר).

בסרט ישנם מעברים בין שתי העולמות הנאבקים זה עם זה, הרע מול הטוב, החשך מול האור 'זה לעומת זה עשה האלוקים' (רש"י קהלת ז, יד) הרע תמיד עומד הכן כדי לבלע ולהשמיד את כוחות הטוב 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו' (תהילים לז, לב קידושין ל:) לעומת מופאסה ומשפחתו המביטים אל השמים לגילוי ערכם, עומדים סקאר והצבועים, סקאר הוא הרשע האידיאולוגי, הרוצה שהעולם יהיה תחתיו, בתחילת הסרט הוא נראה תופס עכבר קטן ומרוצה מאוד מן המחשבה שהעכבר לא יראה יותר את אור היום, הוא נהנה מאוד להיות החזק הטורף את החלש-זוהי מהות דמותו 'עינים רמות לשון שקר וידיים שופכות דם נקי לב חורש מחשבות און רגלים ממהרות לרוץ לרעה יפיח כזבים עד שקר ומשלח מדנים בין אחים' (משלי ו, יז-יט) אם מביטים על צללית פניו של סקאר רואים את השחור והאופל שממלאים את עולמו, פניו מקרינות חשך ואפלה רוע ואכזריות, ולעומתו; פניהם של מופאסה וסימבה מקרינות אור, אופטימיות ורוחב לב, הפנים מבטאות את פנימיותו של האדם 'הכרת פניהם ענתה בם' (מלבי"ם ישעיהו ג, ט עין איה ברכות פרק ט, סג) הצבועים עסוקים בחיי השעה, בליטרת הבשר היומית 'אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר' (משלי כג, כ) הם רוצים שסקאר ימלוך עליהם רק כדי למלא את סיפוקם באוכל ומזון וכדי לא להשאר רעבים, הם מרוכזים בבשר, בחמר הכלה והזמני 'מרבה בשר מרבה רמה' (אבות ב, ז) רמה מלשון רמאות, הבשר נראה כמרכז חייו של האדם אבל אין זו כי אם רמאות, חייו של האדם נערכים באופן פנימי ועמוק הרבה יותר, הצבועים הם 'עם שפל החפץ לפתח רק בכוחו החומרי, ועל יתרון אמיתי אנושי לפי התעודה (המטרה) האלוקית המלאה אור צדק ויושר אלוקי לא יאבה לשום לב, מה היא תעודת המלך בו, לא להדריכו לשום לב לחפצים גדולים חדשים, שלא יחפץ בהם ולא ידעם, כי אם לסדר לו את נתיב חייו בחיי החברה הלאומית, למען ימצא את חפציו השפלים שהוא חפץ בהם... במילוי כל תאוותיהם האפשריות' (עין איה שבת א, עמ' 5,6) במקום שהצבועים חיים בו, בבית הקברות של הפילים, האש פורצת מן האדמה, מן החלק הנמוך ביותר והרחוק ביותר מן השמיים, האש היא כח הכליון וההרס של העולם, לעומת מופאסה ומשפחתו שמקבלים כח ומשמעות מן השמש הנמצאת רחוק מן האדם. הצבועים כשמים כן הם, הם

מתייחסים רק לצדדים החיצוניים של החיים כמו הצבע שהוא מעטפת הדבר ולא מהותו, כמו שמתייחס עשו לנוזיד העדשים 'הלעיטני נא מן האדום האדום' הזה כי עיף אנכי על כן קרא שמו אדום' (בראשית כה, ל) בנוסף לכך הצבועים מתלוצצים בלא הרף ולאורך כל הסרט לא נמצאת בהם טיפה אחת של רצינות (מסילת ישרים פרק ה), הם אינם מתייחסים לחיים כאל דבר רציני ויש לכך השלכות; 'כל המתלוצץ יסורין באים עליו' כפי שמופיע בסוף הסרט כשהלביאות לוחמות בהם וכמעט טורפות אותם 'כל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין' כפי שקורה לאחר שסקאר תופס את המלוכה שהם אינם מוצאים מזון 'כל המתלוצץ גורם כלייה לעולם' (עבודה זרה יח): כפי שקורה לאחר שהם משתלטים על צוק התקווה וכל הצומח נובל וחרב. הגאולה העתידה של העולם תהיה שהליצנות הזו תיעלם 'אז אסיר מקרבך עליזי גאותך' (צפניה ג, יא עין איה ברכות א, עמ' 7) הם מצידם, מבקשים את מלכותו של סקאר כדי למלא את כריסם והוא משתמש בתירוץ זה כדי לקבל מהם את המלכות בעוד שבאמת לא מעניין אותו אם יהיה להם מה לאכול 'הו זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן נראים כאוהבים בשעת הנאתן ואין עומדים לו לאדם בשעת דחקו' (אבות ב, ג). סקאר והצבועים מבטאים את שני סוגי הרשעה הללו, רשעה זדונית של גאווה ורשעה של פראות חומרית הנובעת מבערות (עולת ראייה ב, עמ' פב)

הסרט מלמד אותנו שהטוב לא תמיד מנצח במערכה הראשונה, בעולם הזה אלא דווקא מנוצח 'צדיק ורע לו' (ברכות ז. (והרשע מצליח (ירמיהו יב, א) סקאר רוצח את מופאסה ולוקח את מלכותו כפי שעשה אחאב לנבות הזרעאלי 'הרצחת וגם ירשת' (מלכים א כא, יט) וביחד עם הצבועים הוא משתלט על צוק התקווה 'משחרב המקדש גברו בעלי זרוע ובעלי לשון' (סוטה מט.). כאשר סקאר נמנה עם 'בעלי הזרוע' והצבועים עם 'בעלי הלשון' והם לוקחים את השליטה על העולם 'ארץ ניתנה ביד רשע' (איוב ט, כד) אך במערכה האחרונה, הטוב ינצח (יערות הדבש, דרוש ד') 'כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד' (תהילים א, ו) ותשחק ליום האחרון' (משלי לא, כה).

לאחר שמופאסה נהרג, סימבה זועק לעזרה אך אף אחד לא עונה לו מן הסיבה הפשוטה: הישועה תבא מבפנים ולא מבחוץ, 'הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, שמים וארץ בקשו עלי רחמים, חמה ולבנה בקשו עלי רחמים... הניח ראשו בין ברכיו ואמר אין הדבר תלוי אלא בי' (ע"ז יז): עתה עליו לעמוד על הרגליים בעצמו ולמצא את כוחותיו שלו, החל מן ההתאמצות הפנימית, האמונה וההחלטה להיות המלך הבא.

כמו מלכותו של דוד המתחילה להרקם בתוכו כשמתחילה בריחתו ומנוסתו משאול, כך מלכותו של סימבה מתחילה להרקם בתוכו כשהוא נרדף ע"י סקאר והצבועים, דווקא המרדף נגדו בונה בו את הדברים הגדולים כמו שבית ישראל נבנה בעקבות בריחתו של יעקב מעשיו (בראשית פרקים כז-ל) יוסף עולה לגדולה בעקבות השלכתו לבור ע"י אחיו (בראשית פרקים לז-מא) ומנהיגותו של משה מתחילה כשהוא בורח מחרב פרעה (שמות ב, טו) הנרדף הוא הנבחר והוא הרצוי בעיני הקב"ה (ויקרא רבה כז, ה בבא קמא צג). למשיח שאנו מייחלים כל הדורות נתנו חז"ל הרבה שמות, אחד משמותיו הוא צמח (זכריה ג, ח) ולא לחנם, הצמח מתחיל את מציאותו לא בשעת הנביטה באביב אלא בחורף כשהוא מתחיל להתרקם בעומק האדמה ובתהליכים שהוא עובר בחדשים הללו, כך היא מלכות בית דוד, היא נרקמת בעומק ההסטוריה גם כשהאנושות לא רואה אותה 'אשר עושיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ (תהילים קלט, טו), ע"י ההתגברות על הקשיים העומדים בדרכו, הוא עובר התבגרות פנימית שתכשיר אותו להיות מלך בעתיד.

דרכם של נשרים לעוף במעגל מעל הפגר המת לפני שהם ניזונים ממנו, ולכן בחר התסריטאי בסצנה הזו של הנשרים עפים מעל סימבה, שלעין החיצונה הוא נראה כמת אך באמת הוא חי, התקווה לעולם לא מתה, גם כשהיא נראית אבודה מן החיים, כשישראל יחזרו מן הגלות, הם יחזרו כאדם מת שחזר לחיות (רש"י סנהדרין צב:) כשסימבה מתעורר, הוא בדיכאון, מכיוון שהוא רחוק מביתו ומקומו במעגל החיים, טימון ופומבה, החברים החדשים שהוא מכיר מיצגים את התזה של 'חיה ותן לחיות' 'תן חיך הכל לטובה', עליזות ושמחת חיים בלי קשר למקורם, (אמנם לשמחה הזו יש גם ניצוץ חיובי; לפעמים על האדם להרפות מן החשיבה המתמדת על מטרתו ויעודו ולקחת אוויר, לנשום ולהוריד את מפלס המתח שמלווה אותו בימי חייו; 'כי הנפש תלאה והמחשבה תטמטם בהתמדת העיון בדברים הקשים, כשם שייעף הגוף בבצעו עבודה מפרכת. ולכשינוח ויינפש, ישוב אותה שעה לשוויו, כמו כן צריכה הנפש גם היא למנוחה והתעסק בנחת החושים, כגון ההתבוננות בציורים ובדברים הנאים'; רמב"ם שמונה פרקים, פרק חמישי) זוהי שמחה בלי שורש 'ולשמחה מה זו עושה – זו שמחה שאינה של מצוה' (שבת ל:) 'אכול ושתה כי מחר נמות' (תענית יא.) עזוב שטויות, תהנה מהחיים, הם לזמן קצר מצליחים להוציא אותו מן הדיכאון אבל שמחה וחיוניות פנימית הוא ימצא רק כשיחזור לעצמו, אדם ללא אלוקים, ללא שייכות לאור האינסופי הוא כספינה המטורפת בים (אורות עמ' קיט), הם גורמים לו לברוח מעצמו וממלכותו, ולשמוח במדרגה שהוא נמצא בה כעת שהיא סתמית ונטולת ערך, הוא אוכל תולעים ומרוצה מכך וזאת מכיוון שהוא איבד את מדרגתו והוא שכח אותה, אם היה חש כבן המלך, הוא היה נגעל מאכילת תולעים; 'כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם.. כי אני ה' אלוקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים והייתם קדושים כי קדוש אני' (ויקרא יא, מב- מה).

בנתיים, בצוק התקווה, את סקאר מעצבן מאוד לשמוע את השם 'מופאסה', כי הרע מבקש להכרית כל זיק של טוב שקיים במציאות (נצח ישראל, פרק ב'), במהומות מנהרת הכותל שארעו בתשנ"ו הערבים לא רק הרגו חיילי צה"ל, אלא העלו באש גם ג'פים של מג"ב מאותה סיבה, להשמיד כל דבר שמבטא ישראליות, שמזכיר אותה, סקאר נלחץ מאוד מאזכור השם, כי מתעוררת בו מחשבה שאולי אותו טוב עדיין קיים והוא ינצח אותו בעתיד (קול התור, פרק ה').

כשרפיקי מגלה שסימבה בחיים הוא צוהל משמחה ואומר: IT IS TIME הגיע זמנו של סימבה למלוך, לרע יש זמן שהוא שולט על העולם, אך זמן זה מוגבל 'כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים' (מלבי"ם תהילים קכה, ג) 'קץ שם לחשך – זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה' (בראשית רבה פט, א) גם גבי גאולת ישראל מופיע אותו ביטוי: 'הגיע זמן גאולתכם' (פסיקתא רבתי, לו) כפי שכבר הוזכר, הגאולה של צוק התקווה מתחילה מן הזוגיות של סימבה ונלה 'הודה עסוק ליקח לו אשה והקב"ה בורא אורו של משיח' (בראשית רבה פה, א), ספר בראשית שכולו זיווגים אישיים של דמויות שונות, מהווה בסיס לספר שמות שבו הגאולה מתרחשת, נלה נוגעת בנימים הדקים בנפשו של סימבה ופורטת עליהם, היא מזכירה לו שהוא בעצם מלך, 'מאירה את עיניו ומעמידתו על רגליו' (יבמות סג.) היא מספרת לו שהכל נהרס ונחרב בצוק התקווה, שהצבועים השתלטו על הבית, התפיסה החיצונית והלעגנית לחיים תפסה את מקומה של האחריות והרצינות הפנימית, שאין מזון ואין מים, המעיינות שיבשו הם ביטוי חיצוני לאמונה בערכו כבן

מלך שכבתה. בעקבות מות מופאסה והבריחה של סימבה נוצר וואקום מנהיגותי שהתמלא ע"י כוחות של רשע 'הבור ריק אין בו מים – מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו' (שבת כב.) כשרוחו של האדם יוצאת ממנו, מתחיל תהליך של ריקבון וסירחון להופיע בגוף וכך קרה גם בצוק התקווה, מאז שהשתלטו סקאר והצבועים על הצוק, כל הצומח נבל ומקורות המים אזלו, 'כשנכנסו נכרים למקדש', כל עולם הצומח התייבש בו (יומא כא.) כשישראל גלו מאדמתם והגויים ירשו אותה, הארץ נתנה את אותותיה 'ושממו עליה אויבכם היושבים בה – שאין ארצנו מקבלת את אויבנו... כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון וכולם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם' (רמב"ן ויקרא כו, לב).

סימבה מביט אל השמים וזועק 'אמרת שתמיד תהיה שם בשבילי!', הוא מרגיש שהוא נעזב לאנחות והושלך מלפני אביו המנחה אותו 'א-לי א-לי למה עזבתני' (תהילים כב, א) 'ה' שמעה תפילתי ושועתי אליך תבא אל תסתר פניך ממני ביום צר לי' (תהילים קב, ב-ג) הוא מרגיש שמאורעות העבר הרסו את חייו לחלוטין ושאין לו אפשרות לתיקון ושהוא אשם בכל, בשיא מפח הנפש והיאוש בו הוא נתון רפיקי בא אליו ומעורר בו את עצמיותו, הוא מלמד אותו לא לתת למעשים ולגילויים החיצוניים לטשטש את הערכה האמיתית של האדם את עצמו (אורות הקדש ג, עמ' קיט) 'עלה אריה מסובכו' (ירמיהו ד, ז), מתוך הסיבוך הוא עולה לגדולה, כמו יהודה שעלה לגדולה מתוך מכירת יוסף (רש"י בראשית מט, ט) דוד הצומח מתוך שיא השפלות והגסות המואבית (מגילת רות פרק ד יבמות עו.). סימבה מספר לו שאביו מת אך רפיקי מתקן אותו, 'אתה טועה, הוא חי בך' **HE LIVES IN YOU** ממש כמו שיהושע מזכיר לעם ישראל לאחר שהם עוברים את נהר הירדן 'בזאת תדעון כי א-ל חי בקרבכם' (יהושע ג, י)

הוא מביא אותו אל הנהר וסימבה לא מזהה במבט ראשוני אבל במבט שני הוא מזהה, מה שמבטא שיש להתעמק במבט הזה, הוא מזהה את אביו משתקף בבבואתו, ודווקא דרך הנהר המבטא את המשברים והצרות שהחלו בחייו, בתוך הצרות עצמן הוא מוצא עצמיותו (סנהדרין צו.), חוזר לערכו האמיתי אל אותה מציאות פלאית שלפני החטאת יעודו; 'זנהר יוצא מעדן להשקות את הגן' (בראשית ב, י) אותו גן בתוך נפשו שנבל בעקבות השתלטות 'ציר הרשע' על צוק התקווה והתבטא בנבילת עולם הצומח בצוק. רפיקי מביא אותו אל המעיין כי הוא הכח המצמיח הכל מחדש,

לאט ובשקט ולכן מלכות בית דוד נמשלה אליו (יונתן בן עוזיאל ישעיהו ח, ו) 'אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך מלכותו' (כריתות ה: רמב"ם מלכים א, יא) וכשהמבט נפתח אל העומקים שבנפש, הוא גם מסוגל לשמוע את קולו ולראות אותו מדבר אליו, 'באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון' (סוטה לו:) דווקא הבדידות הקשה, הריחוק הכפוי מן הסביבה הטבעית – בית אבא, סוללים את הדרך לאותו גילוי. כל עוד הנוכחות של אבא היא נוכחות פיזית, קולו הוא קול חיצוני, קולו של האחר הבא מן החוץ. הריחוק וחוסר הנוכחות הממשית מאפשרות קליטה, הפנמה והטמעה של צורה וקול, האב אינו נוכח לידו אלא בתוכו. הוא מגלה את הקשר האבסולוטי שלו לאביו, כמו בעם ישראל; 'קשר ברית אבות הניצב עדי עד בעומק החיים הפנימיים' (אדר היקר, עמ' כה תוס' שמואל שבת נה.) הידיעה וההפנמה שהוא קרוץ מאותו החומר שאביו קורץ ממנו (מורה נבוכים א, טז) הולכת ומתעמקת בו. קולו של אביו פותח צוהר וחלון בנפשו פנימה אל העולם הרחב, קירות הבית סוגרים על האדם ואינם מאפשרים לו להיות שייך למרחבים ולגודל האינסופי, וכאשר הוא פותח חלון הוא נפגש עם הגודל האלוקי, זה התהליך שעובר על סימבה, הוא מביט שוב אל השמים כפי שאביו לימד אותו כשהיה קטן שהכוכבים הם המלכים הגדולים (תרגום אונקלוס ויונתן בן עוזיאל במדבר כד, יז) 'כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת' (תהילים ח, ד) הוא מביט אליהם ומצא דרכם את ערכו, אביו אומר לו שעליו לתפוס את מקומו במעגל החיים ולזכור מיהו, הזיכרון הוא סוד הגאולה (בשם הבעש"ט) עם ישראל חי את הנצח ומצליח לנצח את משברי ההסטוריה בזכות המושג היסודי של הזיכרון 'זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים' (שמות יג, ג) גאולת צוק התקווה ובעלי החיים כולם מתחילה בזיכרון של סימבה את עצמו, מהותו ואת ערך חייו, דרך המעיין, מקור הנביעה נמצא בתוכו 'ממעמקי הגניזה של הנשמה נקח את האור אשר יחיה את העם כולו' (אורות עמ' סא) היסוד להחזרה בתשובה בדור של גאולה, הוא הכרת התכונה הטבעית הפנימית (עין איה שבת ב, עמ' 223) ולא לחנם המשיח נקרא 'שרש יש' (ישעיהו יא, י) כמו שבטבע כל צמיחה מתחילה מן השורש הטמון בעומק האדמה, כך הופעתו של המשיח טמונה בשורש שנמצא בפנים, בתוך האדם. אפיה של הגאולה הבאה ומתחלת לפנינו שראשית צעדיה הננו חשים ומרגישים הוא בתוכיותה של כנסת ישראל' (אורות עמ' עט) 'התשובה הראשית, שהיא מאירה את המחשכים מיד, היא שישב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, ומיד ישוב אל האלוקים, אל נשמת כל הנשמות, וילך ויצעד הלאה מעלה מעלה בקדושה ובטהרה. ודבר זה נוהג בין באיש היחידי, בין בעם שלם, בין בכל האנושיות, בין בתקון כל ההויה כולה, שקלקולה בא תמיד ממה שהיא שוכחת את עצמה' (אורות התשובה טו, י) הוא מגלה שאביו באמת לא מת 'צדיקים במיתנתן קרויים חיים' (ברכות יח.) 'אמר ר' יוחנן: יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים' (תענית ה:) גם אחרי שדוד מת ומלכותו התנפצה לרסיסים והעולם רחוק ממנה מאוד, יש עם ששר ולא מפסיק לשיר שהיא בחיים 'דוד מלך ישראל חי וקיים' (ראש השנה כה.) כשישראל יזכרו את ערכם הפנימי, הגאולה בא תבא 'כל ישראל בני מלכים הם' (שבת סז.) סימבה מוצא את כוחותיו בתוכו ויודע שאם הוא לא ילחם על מלכותו, אף אחד לא ילחם 'אם אין אני לי מי לי' (אבות א, יד), הוא מבין שכל הצרות שבאות עליו באות כי הוא שכח מיהו 'הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה' (דברים לא, יז שפת אמת, שבת תשובה תרל"ד), מתוך ההבנה הזו הוא מוצא בעצמו כוחות להתמודד מול הרשע ולהלחם נגדו, כוחות שלא היו לו בהיותו גור, כי הוא נזכר באותה סיטואציה שאביו הצילו משיני הצבועים ושאביו חי דרכו. חז"ל מגלים לנו שבעלי החיים בטבע אומרים שירה (עבודה זרה ג:) ולכל חיה וחיה יש את הפסוק שלה¹, לא לחנם הפסוק שנאמר ע"י האריה הוא 'ה' כגיבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר' (ישעיהו מב, יג) סימבה מוצא בעצמו את הכחות והורג את

¹ פרק שירה

סקאר, כדינו של המורד במלכות (שבת נו. רמב"ם מלכים ג, ח) זוהי תכונתה של מלכות בית דוד שהיא יוצרת, יוזמת ומתמודדת מול המציאות כדי לנצח ולהוביל אותה אל גאולה; לאה יוצאת לקראת יעקב כדי להוליד את יששכר (בראשית ל, ט) תמר יוצאת כדי להוליד מיהודה את שרשי המשיח (בראשית לה, יד) דוד חוגר את חרבו להלחם (שמואל א כה, יג) ונחשון קופץ לים ראשון (סוטה לז.). הגאולה היא תקוות העולם אך יסודה הוא התהליך שמתרחש בנפש

כשסימבה מוצא את הגבורה בתוכו ואוצרות הנפש שלו נפתחים, נפתחים גם האוצרות העליונים, השמים עונים את הארץ (הושע ב, כג) כשהוא עולה לצוק התקווה, הגשם מתחיל לרדת 'פנתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו' (דברים כה, יב) אותו גשם שנעצר בגלל שלטון הרשע 'אין הגשמים נעצרים אלא בשביל עזי פנים' (תענית ז:) חוזר שוב לרדת ולהחיות את ההרס והחורבן שזרעו סקאר והצבועים, העכירות והדילדול מפנה את מקומו לחיים הטבעיים שנעורים מחדש, עמק עכור הופך לפתח תקווה (הושע ב, יז).

בסוף הסרט מופיעה המנהיגה החדשה, בתם של סימבה ונלה ויש כאן סגירת מעגל עם פתיחתו של הסרט, שהחל גם בהתייחסות את הדורות הבאים, זהו מעגל החיים שעיינינו ההזנה, ההחייאה והנתינה במשפחה שהמלכות היא יסוד חייה, יסוד המלכות הוא הפנייה אל הדורות הבאים, ההמשכיות והנצחיות 'ויקח בועז את רות ותהי לו לאשה ויתן ה' לה הריון ותלד בן' (רות ד, יג)

'האריה מלך החיות, והלביאה אם המלוכה, לפיכך המשיל בהם מלכות בית דוד' (רד"ק יחזקאל יט, ב)

הגאולה העתידה היא חיבור האיש והאשה, הקב"ה וכנסת ישראל

'מי מטיל כסותו בין לביא ולביאה בשעה שנזקקין זה לזה' (סנהדרין קו.).